

”OLEMME OLLEET AIKA VÄHÄSANAISIA KO. ASIOIDEN SUHTEEN”

Ammattiopiston nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta - kokemuksia ja toiveita vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta

Helen Narusing
Henna Yrjänheikki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2009

Sosiaali- ja terveysala

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) NARUSING, Helen YRJÄNHEIKKI, Henna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 38+9	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus Salainen _____ saakka	
Työn nimi ”Olemme olleet aika vähäsanaisia ko. asioiden suhteen” Ammattipiston nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta – kokemuksia ja toiveita vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma, terveydenhoitotyön suuntautumisvaihtoehto		
Työn ohjaaja(t) POHJOLAINEN, Maritta (THM); VALKAMA, Sirpa (TTM)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää 17–18-vuotiaiden nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta - heidän kokemuksiaan ja toiveitaan vanhempiensa antamasta seksuaalikasvatuksesta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada uutta tietoa vanhempien antaman seksuaalikasvatuksen sisällöstä ja laadusta, sekä nuorten toivomuksista niiden suhteen. Kyseessä on laadullinen tutkimus, jonka kohderyhmänä olivat erään ammattipiston opiskelijat. Tutkimuksemme kohteena olivat opiskelijoiden tuottamat tekstit. Tutkimuksessa käytettiin avoimia kysymyksiä, jotka antoivat vastaajille mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin. Tutkimusaineisto kerättiin kolmessa vaiheessa, ja tutkittavilta pyydettiin vapaaehtoinen, kirjallinen lupa tutkimukseen osallistumisesta. Kirjallinen lupa tutkimuksen toteuttamiseksi oli pyydetty etukäteen myös oppilaitoksen rehtorilta. Tutkimukseen hyväksyttiin 14 henkilöä. Laadulliselle tutkimukselle tunnusmaisesti näytteenä oli melko pieni määrä tapauksia, joten tutkimuksemme tulokset eivät ole yleistettävissä vaan enemminkin suuntaa antavia (Eskola & Suoranta 1998, 18, 61). Tutkimuksen analysointi toteutettiin sisällönanalyysin avulla. Tässä tutkimuksessa ilmeni odotetusti, että nuoret kokevat seksuaalisuuden omana asianaan, josta ei mielellään keskustella vanhempien kanssa. Nuoret vaikuttivat olevan päänsääntöisesti tyytyväisiä seksuaalisuutta koskevien tietojensa tasoon. Vanhempien ohella varteenotettavina seksuaalisuuden tietolähteinä mainittiin koulu ja Internet. Tämän tutkimuksen tulosten valossa vanhempien valmiuksia seksuaalikasvattajina tulisi tukea entistä enemmän, ja näitä aiheita käsitellä laajemmin mm. vanhempainilloissa.		
Avainsanat (asiasanat) nuoret, seksuaalikasvatus, seksuaalioikeudet, seksuaalisuus, vanhemmat		
Muut tiedot		

Author(s) NARUSING, Helen YRJÄNHEIKKI, Henna	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 38+9	Language Finnish
	Confidential Until _____	
Title "We haven't been very talkative about these things" Technical College students' conceptions of sexual education – their experiences and wishes about sexual education given by their parents		
Degree Programme Degree Programme in Nursing, specialization line Public Health Nursing		
Tutor(s) POHJOLAINEN, Maritta; VALKAMA, Sirpa		
Abstract <p>The purpose of our Bachelor's Thesis was to sort out the conceptions of 17-18 –year-old youngsters about sexual education - their experiences and wishes about sexual education given by their parents. The ambition of the Thesis was to get new information about the contents and quality of sexual education given by their parents and youngsters wishes as for. It is a qualitative research which target group were students of Technical College.</p> <p>The targets of this research were the texts written by the students. In the research we used opened questions which gave the students more possibilities to express themselves. The research material was collected in three phases. All the students participated voluntary and gave their written permissions considering that. Beforehand the permission was also asked from the Head Master of the Technical College.</p> <p>We accepted 14 persons to the research. The demonstration of the research was limited so the results can't be generalized (Eskola & Suoranta 1998, 18, 61). The research material was analysed by content analyzation.</p> <p>In the research came out as expected that the young people considered sexuality as their private matter and they are not willing to discuss about it with their parents. The students seemed to be satisfied with their knowledge related to sexual aspects. Besides the parents the students considered Internet and Comprehensive School as reliable sources of information. According to this research parents need more support in their role as sexual educators and these subjects should be discussed more widely f.e. in parents' meetings.</p>		
Keywords parents, sexual education, sexuality, sexual rights, youngsters		
Miscellaneous		

Sisältö

1 JOHDANTO.....	5
2 KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1 Seksuaalisuus	6
2.2 Seksuaalikasvatus	9
2.3 Seksuaaliterveys	13
2.4 Nuoren kehitysvaihe 17–18-vuotiaana	17
2.5 Perhe ja vanhemmat	19
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
4.1 Tutkimusmenetelmä	20
4.2 Aineiston keruu ja kohderyhmä	21
4.3 Aineiston käsittely	21
5 TUTKIMUSTULOKSET	22
5.1 Ammattiopiston nuorten kokemuksia vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta.....	23
5.1.1 Seurustelu- ja parisuhdeasiat	23
5.1.2 Nuoren oman seksuaalisuuden kehittyminen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus.....	23
5.1.3 Ehkäisy ja sukupuolitaudit.....	25
5.1.4 Muut seksuaalisuuteen liittyvät asiat ja epämieluisat aiheet	25
5.1.5 Käytetyt menetit, ajankohtaisuus ja tärkein sanoma.....	26
5.2 Ammattiopiston nuorten toiveita vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta	28
5.2.1 Nuorten toiveita seksuaalisuuteen liittyvän tiedon ja tuen suhteen	28
5.2.2 Nuorten toiveita seksuaalikasvatuksessa käytettävien metodien suhteen.....	28
6 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	29
6.1 Tulosten pohdinta	29
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	33
6.3 Tutkimuksen eettisyys	34
6.4 Prosessin pohdinta	34
6.5 Jatkotutkimusaiheet.....	36
LÄHTEET	37
LIITTEET	40
Liite 1. Nuorten seksuaaliset oikeudet	40
Liite 2. Yhteistyösopimus.....	42
Liite 3. Kyselylomake opiskelijoille.....	44

Taulukot

Taulukko 1 Synnytysten ja raskauden keskeytysten kehittyminen alle 20-vuotiailla/ 1000 15–19 –vuotiasta nuorta naista kohti	14
Taulukko 2 Raskaudenkeskeytykset Suomessa 2006–2008	15
Taulukko 3 Klamydia nuorten aikuisten ikäryhmissä 1995-2007.....	16

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää 17–18-vuotiaiden nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta - heidän kokemuksiaan ja toiveitaan vanhempiensa antamasta seksuaalikasvatuksesta. Tutkimuksen tavoitteena on saada uutta tietoa vanhempien antaman seksuaalikasvatuksen sisällöstä ja laadusta, sekä nuorten toivomuksista niiden suhteen. Kyseessä on laadullinen tutkimus, jonka kohderyhmänä ovat erään ammattiopiston opiskelijat.

Kohderyhmämme opiskelijat elävät keskinuoruuden vaihetta, joka sijoittuu ikävuosien 15–18 välille. Tässä vaiheessa nuoren kehitystehtävässä tapahtuu muutos suhteessa omiin vanhempiin, ja oman kehon ja seksuaalisuuden ymmärtäminen sekä myönteiseksi että tyydytystä antavaksi on tärkeää. Olemalla yhdessä ikätovereidensa kanssa nuori vahvistaa omia minuuden ja identiteetin tunteita. (Friis, Eirola & Mannonen 2004, 46.) Vanhemmilla on kuitenkin suuri merkitys lapsensa seksuaalisuuden kehittymisessä. Mitä enemmän kotona on puhuttu asioista, sitä paremmin ja avoimemmin lapset suhtautuvat omaan ja muiden seksuaalisuuteen sekä kokevat kokonaisolonsa muita paremmaksi. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 186.) Seksuaalisuus liittyy vahvasti omaan itsetuntoon ja itsensä hyväksi kokemiseen. Sen kautta pohditaan omaa rakastettavuutta, hyväksytyksi tuleamista sekä riittävyttä. (Cacciatore 2007, 178.)

Stakesin (2008, 11) teettämän kouluterveyskyselyn mukaan 17 %:lla ammatillisen oppilaitoksen oppilaista on huonot tiedot seksuaaliterveydestä. Mielestämme on merkittävää, kuinka lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret ovat selkeästi eriarvoisessa asemassa seksuaaliterveyden edistämisen näkökulmasta. Lukion opetussuunnitelma sisältää terveystietoa yhden pakollisen sekä kaksi valinnaista kurssia, ja niiden sisällöissä mainitaan myös seksuaaliterveyden aiheita. Ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmassa terveystietoa on vain yksi opintoviikko, eikä opetuksen sisällöissä mainita lainkaan seksuaaliterveyttä! (STM 2007, 37.) Tämän vuoksi on entistä mielenkiintoisempaa kohdistaa tutkimus juuri ammattiopiston opiskelijoihin.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Seksuaalisuus

Seksuaalisuus on voimaa!

Seksuaalisuus on olennainen ja erottamaton osa ihmisyyttä, joka on olemassa koko ajan. Se ei ole tekemistä vaan olemista, joskin se on mahtava voimavara, joka luo tarpeen toimia. Niin lapsen, nuoren kuin aikuisenkin seksuaalisuus on voima, jonka kautta yksilö tavoittelee oman kehon mielihyvää ja ihmissuhteissa lähentymistä, hellyyttä ja turvallista syyliä. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 205.) Seksuaalisuus on se voima, joka johtaa lapsen itsenäistymään lapsuudenkodistaan ja tavoittelemaan omaa elämää, parisuhdetta sekä perhettä (Cacciatore 2007, 75).

Jokainen ihminen on seksuaalinen omalla tavallaan, joten kukaan ei voi määrittellä toisen puolesta tämän seksuaalisuutta, sen olemusta tai voimakkuutta (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 10–11). Vaikka seksuaalisuus on henkilökohtainen ja hyvin yksityinen asia, sitä voi kuitenkin oppia jakamaan. Terve seksuaalisuus käsittää aina kolme tasoa: järjen, tunteet ja biologian. (Cacciatore 2007, 18, 75.) Järjen tasolla tietoa omaksutaan ja ymmärretään eri tavoin, kun tunteiden tasolla puolestaan yksilö kokee, ymmärtää ja oppii hallitsemaan ja sietämään erilaisia tunteita. Biologian tasolla jokainen kehittyy omaan tahtiinsa mieheksi ja naiseksi. Nuoren on hyvä saada tietoa kehityksestä tarpeeksi ajoissa jotta hän ymmärtäisi, mitä hänessä tapahtuu. (Aho, Kotiranta-Ainamo, Pelander & Rinkinen 2008, 18.)

Seksuaalinen kehitys tapahtuu portaittain, yksilön psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen osina ja rinnalla (Apter ym. 2006, 205; Cacciatore 2007, 110). Näin ollen seksuaalisuus on merkittävä osa ihmisen terveyttä ja hyvinvointia. Seksuaalisuus liittyy vahvasti omaan itsetuntoon ja itsensä hyväksi kokemiseen. Sen kautta kysytään monia asioita, kuten olenko rakastettu, hyväksytty tai riittävä. Positiivisia tunteita, jotka auttavat rakentamaan tervettä seksuaalisuutta ja seksuaalista minäkuvaa, ovat esimerkiksi hämmennys, haavoittuvuus, henkilökohtaisuus, jännitys, läheisyys, halu, hauskuus, nautinto ja rakkaus. Näiden tunnesanojen kautta kuvattu seksuaalisuus kuulostaa mu-

kavalta osalta persoonallisuutta. Sen kanssa pärjää ja sitä voi hahmottaa ja hallita. Tällöin se ei ole epäselvää, likaista eikä pelottavaa. Jos seksuaalisuuteen oppii liittämään kielteisiä ja tuhoavia tunteita, niistä on vaikea päästä irti aikuisena. Seksuaalisuudesta arvostaen puhuva vanhempi kasvattaakin seksuaalisuuttaan arvostavia ihmisiä. (Cacciatore 2007, 75, 178, 254–255.)

Seurustelu- ja parisuhde

Nuori lähtee rakentamaan ihmissuhteita ja parisuhdetta omasta olostaan ja historiastaan käsin. Jo aivan vastasyntyneenä ihminen oppii häntä hoitavien aikuisten katseesta, kosketuksesta ja hoivasta oman arvonsa, onko hän tärkeä. Nuorelle seurustelu voi merkitä aikuisuutta muiden silmissä ja joskus voi jopa tuntua siltä, että olisi pakko seurustella ollakseen uskottava. Odotukset toista ihmistä ja seurustelun ihmeitä tekevää vaikutusta kohtaan ovat usein ylimitoitettut. Helposti ajatellaan ja toivotaan, että kumppani korjaa kaiken sen surun ja pettymyksen, jota elämässä on omalle kohdalle kertynyt. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 129–131.)

Nuorten saama malli parisuhteista on monesti rikkonainen ja häilyvä. Avio- ja avoerot ovat kaikkien arkea. Parisuhteet tulevat ja menevät ja omien sekä vanhempien ja isovanhempien uusien ja entisten tyttö- ja poikaystävien joukko arjessa kasvaa. Maailma tarjoaa egoismia lääkkeeksi menestykseen, eikä tilaa suhteisiin ehkä löydykään – suhteet muotoutuvat keveiksi ja helposti purkautuviksi. Nuoria tulisikin kannustaa puhumaan suhteissaan asioistaan, ongelmistaan, unelmistaan ja toiveistaan. Tällainen suhde vaatii kuitenkin ympärilleen turvallisuutta ja uskallusta luottaa omaan kumppaniin. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 129, 135.)

Seurustelua on monenlaista, ja se on vahvasti sidoksissa ikään. Nuorten ihmisten parisuhteet eivät yleensä kestä, eikä näin ole tarkoituskaan. Asioita vasta harjoitellaan, eikä murrosiän kehityskään vielä mahdollista tasa-arvoisia parisuhteita. Tasa-arvoon ja myötäelämiseen perustuvat parisuhteet ovat pääsääntöisesti mahdollisia vasta kouluaikojen jälkeen, jatko-opintojen aikaan. Aikuisen on hyvä muistaa, ettei keskeneräisyys kuitenkaan tee nuorten seurustelusta yhtään vähemmän arvokasta. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 130, 133, 136.)

Kun seksuaalisuus kokee kolauksen

Seksuaalisuuteen, omaan kehoon ja avoimuuteen saattaa liittyä usein rankkoja, kasvuaikana saatuja häpeän tunteita. Ne estävät myöhemmin tehokkaasti avoimuuden ja aitouden intiimissä suhteessa, jolloin esimerkiksi seksitilanteeseen voi liittyä pakonomaisia rituaaleja, kuten huoneen pimentäminen, vaatteiden päällä pitäminen tai väkisin otetuksi tuleminen. Ihminen, joka suhtautuu häveten seksiin, kärsii jälkeensäkin syyllisyyden tai epäonnistumisen tunteesta. Tällainen seksi voi tuntua usein pakonomaiselta ja ahdistavalta taakalta. (Cacciatore 2007, 364, 366.)

Monet nuoret ovat kokeneet seksuaalista tai muuta kaltoinkohtelua (Aho ym. 2008, 27). Vuonna 2006 Väestöliiton nuorten seksuaaliterveystietotutkimukseen vastasi anonymisti noin puolet Suomen 8-luokkalaisista tytöistä ja pojista eli 33 819 henkilöä. Vakavimpana kokemuksenaan kehon intiimialueiden koskettelun vasten tahtoaan ilmoitti kokeneensa 6,2 % pojista ja 9,2 % tytöistä. Yhdyntään tai muuhun seksiin pakotettuja oli myös paljon: 4,1 % pojista ja 2,3 % tytöistä. (Väestöliitto 2006.) Jos nuori on kohdannut kaltoinkohtelua, hän voi oireilla monin eri tavoin. Tällaisia oireita ovat muun muassa mielialapulmat, uniongelmia, itsetuhoisen käyttäytyminen tai oman terveyden laiminlyöminen. Myös esimerkiksi useat yhdyntäkumppanit ja raskauden tai seksitautien ehkäisyyn laiminlyönti voivat olla huolestuttavia oireita koetuista traumoista. Mikäli aikuinen tuntee huolta nuoresta, kannattaa tilanne aina arvioida huolellisesti ja tarvittaessa puuttua asiaan. Jo kysymysten esittäminen ja huolestumisen ilmaiseminen ovat nuorelle tärkeä viesti: aikuiset huomaavat, puuttuvat ja välittävät. (Aho ym. 2008, 27.)

Seksuaalisuuden ja seksuaalisen halun pitäisi tukea nuorta kohti luovaa ja uteliasta otetta, jolloin myös epävarmuuden tunteet ovat sallittuja. Toivottavaa on, että seksuaalisuus vahvistaisi nuoren itsetuntoa ja hyvinolon kokemusta ikään, sukupuoleen, ulkomuotoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 145.)

Seksuaalisuuden monimuotoisuus ja nuorten seksuaalioikeudet

On muistettava, että on paljon kasvavia nuoria, jotka eivät kypsy kohti heteroseksuaalisuutta ja peruserhettä (Cacciatore 2007, 107; Apter ym. 2006, 213–

214). Suomalaisista noin kymmenesosa kuuluu seksuaali- tai sukupuoli- vähemmistöihin (Lehtonen 2006, 9). Homo- tai bisuuntautuminen omassa lapsessa voi johtaa suureen ahdistukseen sekä lapsessa että vanhemmassa, sillä erilaisuus hämmentää ja pelottaa (Cacciatore 2007, 106; Apter ym. 2006, 213). Mikäli nuori vaistoa, ettei vanhempi hyväksy hänen seksuaalista suuntautumistaan, johtaa se usein tunnetasolla vanhemmasta etääntymiseen ja salailuun (Cacciatore 2007, 106). Vanhemman tulisi muistaa, että huolimatta seksuaalisesta suuntautumisestaan nuori on täysin normaali ihminen, jolla ei ole mitään estettä elää rikasta ja normaalia aikuisuutta. Tärkeintä on, että jokainen saa olla ehdoitta ja sellaisenaan hyväksyty. Nuoruuden seksuaalisuus on hapuilevaa ja tutkivaa. Sen tulee saada kypsyä rauhassa ja tehdä omat kiemuransa aikuisten sitä loukkaamatta. (Cacciatore 2007, 106; Apter ym. 2006, 213.)

International Planned Parenthood Federation (IPPF) on määritellyt nuorten seksuaaliset oikeudet (Liite 1.). Niiden mukaan kaikilla maailman nuorilla on sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai terveydentilasta riippumatta seksuaalisina olentoina samat oikeudet. (Cacciatore 2007, 322.) Kaikkein tärkein nuorten seksuaalioikeus on saada kehittyä omatahtisesti ja häiritsemättä omanlaiseen seksuaalisuuteen. Aikuisten on kannettava vastuu kaikissa tilanteissa, ettei nuorten seksuaalisia oikeuksia rikota. (Apter ym. 2006, 215.)

2.2 Seksuaalikasvatus

Mitä on seksuaalikasvatus?

Seksuaalikasvatuksen avulla voidaan edistää seksuaaliterveyttä. Sen tavoitteena on tuottaa tietoja ja taitoja, ja muuttaa asenteita ja arvoja kaikilla ihmisen seksuaalisuuteen liittyvillä osa-alueilla. Seksuaalikasvatus nähdään yläkäsitteenä, johon liittyvät seksuaalivalistus, -opetus ja -neuvonta.

Seksuaalivalistus on suuressa joukossa tai joukkoviestinnän avulla tapahtuvaa seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittelyä. Se on joukkokohtaista ja yksisuuntaista valistamista. *Seksuaaliopetus* tarkoittaa opetussuunnitelman mukaisesti tapahtuvaa seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittelyä oppilas-

ryhmissä. *Seksuaalineuvonta* on vuorovaikutukseen perustuvaa ammatillista asiakas- tai potilastyötä. Sen keskeisiä alueita ovat seksuaalisuuteen sekä sukupuolisuuteen liittyvät kysymykset ja ongelmat. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 16.)

Seksuaalikasvatus on seksuaalioikeus eli ihmisoikeus, joka laadukkaasti toteutettuna vähentää virheellisiä luuloja, syrjimistä, kiusaamista sekä lisää suvaitsevaisuutta. Hyvästä seksuaalikasvatuksesta nuori saa itselleen sopivaa tietoa riippumatta omasta seksuaalisesta identiteetistään tai minäkuvastaan. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 16–17.) Asiallisen tiedon antaminen ei tarkoita yksityiskohtaista puhetta yhdynnästä, taudeista ja ehkäisystä, eikä se myöskään ole pelkkää moraalisaarnaa tai pelottelua. Yksityisyyden kunnioittaminen on olennaista, sillä tarkoituksena ei ole kaivaa esille kasvattajan tai nuoren omia intiimejä asioita. Seksuaalikasvatukseen ei koskaan kuulu seksin konkreettinen opettaminen tai aikuisen ja lapsen välisen suhteen rajojen rikominen - ei myöskään kaksimielinen vitsailu tai flirtti. Seksuaalikasvatus on olennainen osa terveyskasvatusta ja ihmiseksi kasvattamista eikä sen vaativuutta tarvitse kauhistella, sillä lapselle ei tarvitse osata kertoakaan kuin perusasiat. (Cacciatore 2007, 46–49.) Seksuaalikasvatusta antavan aikuisen täytyy heittäytyä tilanteeseen omana persoonanaan eikä tukeutua ainoastaan faktoihin. Puhetapa ja elekieli kertovat paljon puhujan ajatuksista ja asenteista. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 28.)

Itsetunto on seksuaaliterveyden perusta. Aikuisen läsnäolo, huolenpito ja kiinnostus ovat avainasemassa. Kun nuori tuntee olevansa arvokas, tärkeä ja tarpeellinen, hän haluaa myös suojata itseään. Oikean tiedon ja hyvän itsetunnon avulla voidaan myös parhaiten ehkäistä erilaista riskikäyttäytymistä. (Väestöliitto 2007.)

Mikäli nuori ei löydä ratkaisumalleja ja strategioita mielestään eikä voi kenenkään kanssa keskustella mieltä askarruttavista aiheista, hän yrittää selvittää asioita kokeilemalla. Näin tekevät etenkin toimeliaat ja vauhdikkaat nuoret, jotka ovat näin ollen vaarassa joutua suuriinkin riskeihin tai harrastamaan seksiä aikaisemmin kuin olisivat siihen valmiita. Tavallista on sekin, että kun seksuaalisuudesta tulee tabu, se leimautuu ahdistavaksi, ja koko elämä on

sen jälkeen taistelua ahdistuksen, estojen ja kyvyttömyyden kanssa. Silloin seksuaalinen leikki ja vapautunut nautinto aikuisuudessa muuttuvat mahdottomiksi. Seksuaalisen kehityksen tärkein tavoite onkin saavuttaa ja säilyttää usko itseensä potentiaalisena partnerina. Tällöin on avoin läheisen ihmissuhteen mahdollisuudelle. (Cacciatore 2007, 59, 89.)

Aikuisen velvollisuus seksuaalikasvattajana

Koti on ensisijainen ja varhaisin seksuaalikasvattaja. Sen vastuulle kuuluvat itsetunnon kehittäminen, mallien ja suojan tarjoaminen sekä arvokasvatus. Valistuneet nuoret kykenevät ajattelemaan itse, kysymään ja kyseenalaistamaan asioita. He näkevät asioita monipuolisemmin eivätkä usko vain yhteen totuuteen. Avarakatseisuus helpottaa pärjäämistä. (Cacciatore 2007, 76, 88.)

Seksuaalikasvattajana toimivat päivittäin lapsen läheiset aikuiset kotona, päivähoitossa, koulussa ja harrastuksissa. Aikuiset toimivat asenteellisina seksuaalikasvattajina myös tiedostamattaan: he välittävät omat mallinsa naisuudesta ja miehuudesta, omat asenteensa suhtautumisessaan erilaisuutta, nautintoa ja keskeneräisyyttä kohtaan sekä omat tapansa osoittaa lämpöä tai kylmyyttä (Cacciatore 2007, 41: Apter ym. 2006, 205-206.) Seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä asioista puhuessaan tulee aikuisen pysähtyä pohtimaan omaa minuuttaan, seksuaalisuuttaan, sukupuolisuuttaan ja ajatuksiaan parisuhteista kaikkine yksityiskohtineen. Pohtimalla omaa seksuaalisuuttaan ja omaa suhdettaan seksuaalisuuteen liittyviin asioihin pystyy määrittelemään omat vahvuudet ja heikkoudet seksuaalikasvattajana. Kaikilla vanhemmilla tai aikuisilla ei ole valmiuksia toimia seksuaalikasvattajana, vaikka kasvatustehävä muutoin luonnistuisikin. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 28-29, 186.) Jokaisen tulee tiedostaa omat rajansa ja olla valmis ohjaamaan nuori tarvittaessa eteenpäin (Aho ym. 2008, 48).

Vanhemmat ja koulu seksuaalikasvattajina

Seksuaalikasvatus on aina kodin ja koulun yhteistyötä. Koulun merkitys seksuaalikasvattajana on korostunut, sillä koulu saattaa olla ainoa paikka, jossa nuori saa aikuisen tukea kehitykselleen. Nuori saattaa myös kokea helpomaksi saada tietoa koulusta intiimeihin asioihin kuin vanhemmiltaan. Tärkeää on huomioida, ettei tämä poista vanhemman vastuuta seksuaalikasvatuksesta.

sa. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 186.) Nuoret ovat kuitenkin yleisesti pitäneet koulun seksuaalikasvatuksen määrää riittämättömänä ja kokeneet sen alkavan koulussa liian myöhään (Liinamo 2005, 40–41). Eniten perinteisestä seksuaalikasvatuksesta tuntuisivat hyötyvän juuri ne nuoret, joilla seksuaalisuus ja fyysinen keho ovat melko hyvin omassa hallinnassa. He soveltavat tietojaan käytännön tilanteisiin ja punnitsevat niihin liittyviä hyötyjä ja riskejä. Nämä nuoret hyötyvät eniten myös kondomien mahdollisesta ilmaisjakelusta. (Papp, Kontula & Kosonen 2000, 242.)

Vanhemmat kaipaavat tietoa nuoren asioihin liittyvissä kysymyksissä ja tukea siitä, kuinka lähestyä nuorta aroissa asioissa. Vanhemmilla tulee olla tietoa siitä, mitä opetetaan milläkin luokalla ja millaisia aihekokonaisuuksia on jatkossa luvassa. Vanhempainillassa on tärkeää käydä läpi vanhempien kanssa lapsuuden ja murrosiän muutoksia ja kertoa, miten koulu tukee nuorta kehityksessä aikuiseksi. Seksuaalikasvatuksen sisällöistä on hyvä myös laittaa viestiä kotiin kirjallisesti, sillä kaikki vanhemmat eivät osallistu vanhempainiltoihin. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 186–187.)

Media ja seksuaalisuus

Nykyisin yhteiskunnassamme, etenkin median eri muodoissa, puhutaan seksuaalisuudesta aikaisempaa enemmän ja avoimemmin. Tarjolla on runsaasti erilaista seksuaalisuuteen ja seksiin liittyvää tietoa. Median merkitys perustuu osaltaan siihen, että usein ihmiset luottavat julkisuudessa esiintyviin asiantuntijoihin enemmän kuin omiin kokemuksiinsa. Media on seksuaalivalistuksen näkökulmasta tärkeä seksuaaliterveyden edistämisen väline, koska sillä on suuri vaikutus seksuaaliasioita koskeviin asenteisiin. Toisaalta media ei aina välttämättä tue yksilön seksuaaliterveyttä, vaan vaikutus voi olla päinvastainen. Se voi antaa epärealistisen kuvan seksuaalisuudesta, rooleista sekä seksuaalisesta käyttäytymisestä, esimerkiksi median vaikutuksesta syntyvät vääristyneet ylisuorittamisen mallit, jotka ovat kaukana todellisuudesta. Nuori tarvitsee ympärilleen suojaavia tekijöitä, kuten hyvän itsetunnon ja luotettavat aikuiset, joilta hän voi tarkistaa asioiden totuudenmukaisuutta, jotta vääristävien viestien vaikutus häneen olisi mahdollisimman vähäistä. (Aho ym. 2008, 37.)

Jokaisella on oikeus seksuaalisuuteen

Seksuaalikasvatus ja -valistus kuuluvat myös erityisryhmille ja seksuaalisesti haavoittuvassa asemassa oleville nuorille. Ympärillämme on paljon ihmisiä, joiden aistitoiminnot eivät toimi täydellisesti tai heillä on fyysisiä tai psyykkisiä vammoja. Mediassa tai oppikirjoissa vammaisuutta harvoin yhdistetään seksuaalisuuteen liittyviin teemoihin. Ulkopuolisen silmin vammaisuus leimaa vammaisen nuoren elämää ja henkilö nähdään usein sukupuolettomana, esimerkiksi käytössä olevat yhteiset invawc:t, ja ei-seksuaalisena olentona. Vammaisuus ei kuitenkaan ole este seksuaalisuudelle tai seksuaalisille haluil- le, mutta se tuottaa haasteita seksuaalisuuden turvalliselle toteuttamiselle ja nautinnon saamiselle. Fyysisesti vammaiset henkilöt tai kehitysvammaiset ovat usein seksuaalisesti haavoittuvassa asemassa, alttiina hyväksikäytölle, väkivallalle ja riistolle. Heillä voi myös olla vaikeuksia seksuaalisuuteen liitty- vässä päätöksenteossa tai oman tahdon ilmaisussa. Vaikka valistusta ja kas- vatusta tarjotaan eri tavoin eri ryhmille, sisällöt ovat samoja. Tavoitteena on, että henkilö voi huolehtia omasta seksuaaliterveydestään ja välttää riskejä, esimerkiksi sukupuolitauteja. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 21, 50.)

2.3 Seksuaaliterveys

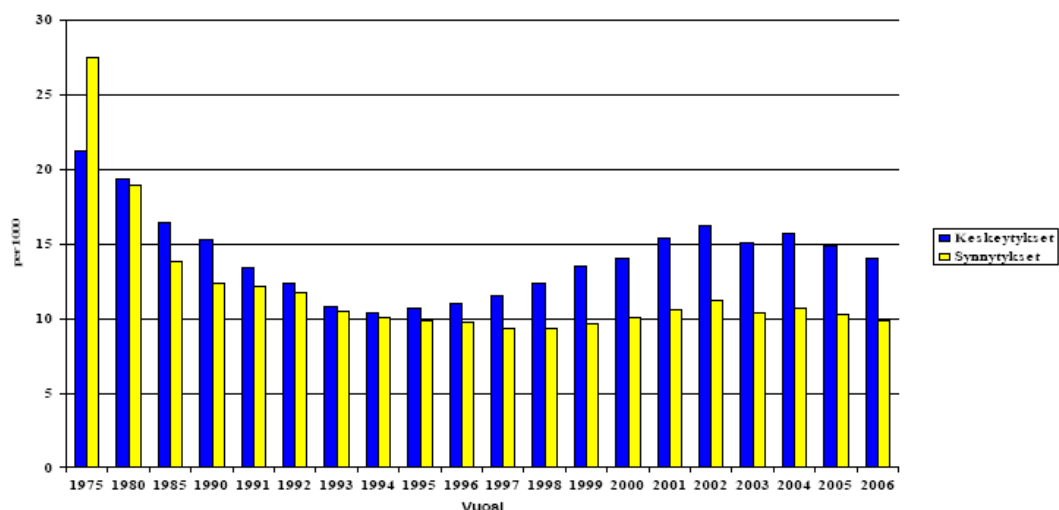
Ehkäisy ja raskaudenkeskeytykset

Ehkäisyä on olemassa monenlaista: raskauden, seksitautien sekä pahan mie- len ja katumuksen ehkäisyä. Jokaisessa näissä toimii järjen käyttö ja riskitilan- teiden välttäminen. Lisäksi tarvitaan tietoa erilaisista ehkäisymenetelmistä ja taitoa käyttää niitä. (Väestöliitto 2009.)

Raskautta voi ehkäistä monella eri tavalla. Nykyajan Suomessa kenenkään ei tarvitse tulla raskaaksi ”vahingossa”, sillä ehkäisyvälineistä ei ole pulaa: kon- domi, ehkäisytabletit, ehkäisykierukka, ehkäisyrenkaas, hormonikierukka, ehkäi- sykapselit, kuparikierukka... Ensisijainen ehkäisymenetelmä on aina kondomi, sillä se oikein käytettynä ehkäisee tehokkaasti sekä seksitaudit että raskau- den. Tehokasta ehkäisyä on käyttää kondomia sekä jotain muuta ehkäisyme- netelmää yhdessä, eli tuplaehkäisyä. Pitkäaikainen ehkäisykeino on tarpeelli- nen silloin, kun yhdynnät ovat säännöllisiä ja kumppani pysyvä. Ehkäisyn tu-

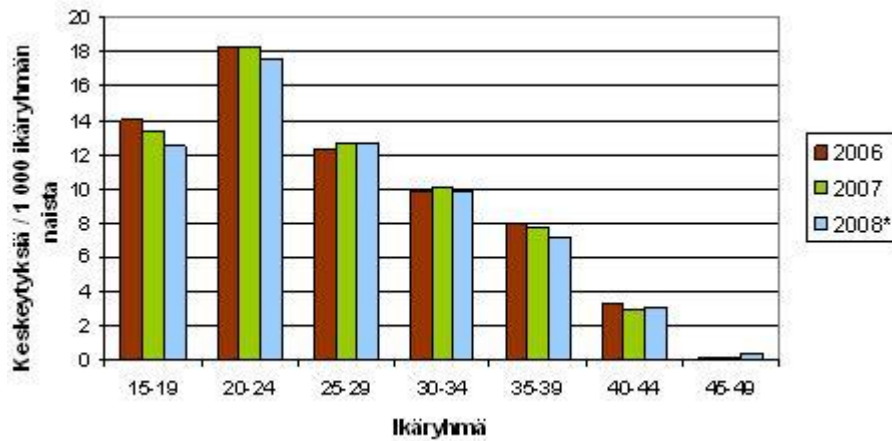
lee olla mahdollisimman luotettava. Hormonaalinen ehkäisy, kuten ehkäisytabletit, on varma ja turvallinen ehkäisymuoto ja yksistään riittävä, jos seksitautien mahdollisuus on poissuljettu ja suhde on jo vähän pidempään kestänyt. (Väestöliitto 2009.)

Joskus raskaus voi saada alkunsa, vaikka sitä ei toivoisikaan. Virtsasta tehdyn testin ollessa positiivinen (raskaana) on henkilöllä, joka ei toivonut raskautta, kolme vaihtoehtoa: raskauden keskeyttäminen, raskauden jatkaminen ja lapsen pitäminen tai lapsen antaminen adoptoitavaksi. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 175–176.) Vuonna 1970 Suomen eduskunta sääti lain raskaudenkeskeytyksistä, joka mahdollisti keskeytykset sosiaalisista syistä. Vuonna 1975 keskeytyksiä tehtiin yli 20/1000 alle 15–19-vuotiasta naista kohti ja synnytyksiäkin oli lähes 30/1000. Seksuaaliterveysvalistuksen sekä ehkäisyneuvola- ja kunnallisen terveyskeskustöön tuloksena luvut vähenivät aina vuoteen 1995 saakka. Tuolloin keskeytykset olivat puolittuneet ja teinisyntytykset laskeneet yhteen kolmasosaan vuodesta 1975. Yhdeksänkymmentäluvun laman ja terveyspalvelujen karsimisen seurauksena nuorten seksuaaliterveys heikkeni ja se heijastui sekä synnytysten että ennen kaikkea keskeytysten määrän nousuun, joka pysähtyi vasta 2002. Silloin tuli myös ns. jälkiehkäisytabletti vapaasti ostettavaksi 15 vuotta täyttäneille apteekkeista. (Väestöliitto n.d.)

Taulukko 1 Synnytysten ja raskauden keskeytysten kehittyminen alle 20-vuotiailla/ 1000 15–19 –vuotiasta nuorta naista kohti (Stakes 2009).

Viime vuosina tilastot ovat taas kääntyneet laskuun ja alle 20-vuotiaiden keskeytykset ovat tasaisesti laskussa. Stakesin (2009) ennakkotietojen mukaan vuonna 2008 alle 20-vuotiaiden keskeytykset jatkoivat vähenemistään (-5,6 %). Huolestuttavaa on kuitenkin se, että alle 20-vuotiaista 40,7 prosenttia ei ollut käyttänyt mitään ehkäisyä tai ehkäisymenetelmästä ei ollut tietoa. 44,0 prosenttia alle 20-vuotiaista keskeytyspotilaista ilmoitti käyttäneensä ehkäisyä kondomia ja jälkiehkäisyä oli käyttänyt 2,2 prosenttia. (Stakes 2009.)

Taulukko 2 Raskaudenkeskeytykset Suomessa 2006–2008
(Stakes 2009).

Klamydia

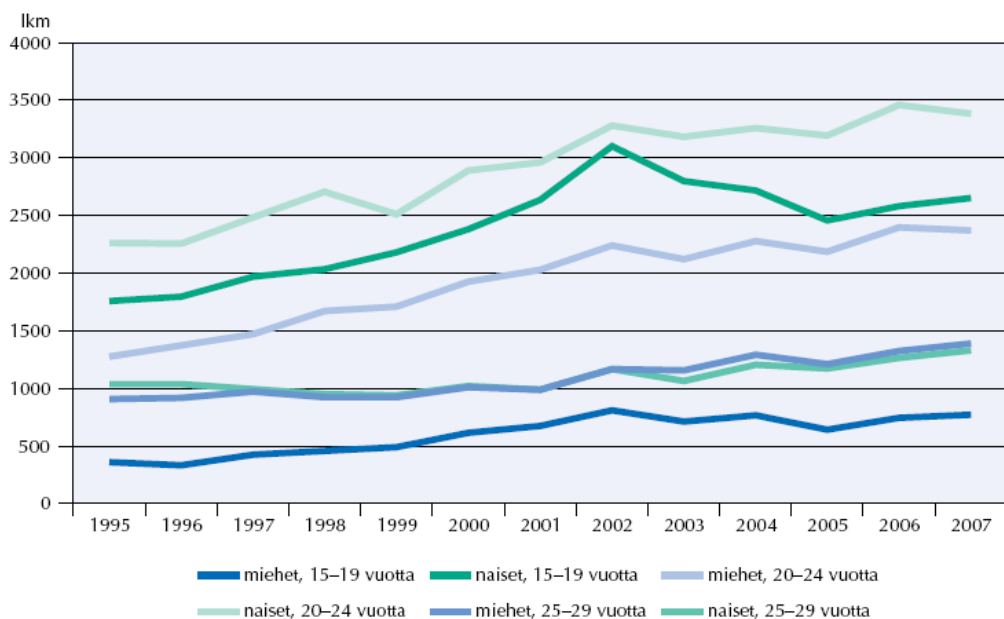
Sukupuolitaudeiksi eli seksitaudeiksi sanotaan joukkoa tauteja, jotka tarttuvat pääasiassa tai suureksi osaksi seksikontaktissa. Sellaisia ovat klamydia, kondylooma, kuppa, tippuri, genitaalinen eli sukuelinherpes ja HIV-infektio sekä AIDS. Joskus myös emättimen hiivatulehdus, syyhy ja hepatiitti B luetaan seksitauteihin. Taudit tarttuvat suojaamattomassa seksissä, mutta syyhy ilman yhdyntääkin. Kondomi suojaa tartunnoilta, mutta sitä on käytettävä yhdynnän alusta loppuun. Joskus taudin voi saada, vaikka kondomia olisi käytettykin, sillä kondomi voi mennä rikki tai esimerkiksi kuppa voi tarttua tuoreesta haavasta suoraan suun tai kielen limakalvoon suudeltaessa. Ainoa varma keino välttää seksitauteja on pidättäytyminen tilapäisistä seksisuhteista. (Hannukse- la 2008.)

Klamydia on selkeästi nuorten tauti ja leviää helposti oireettoman taudinku- vansa vuoksi (Aho & Hiltunen-Back 2007). Viimeaikoina klamydiatartunto- ja on Suomessa todettu vuositasolla reilut 13 000, mutta kaikkiaan tartuntoja

arvioidaan olevan vuosittain huomattavasti enemmän (Väestöliitto 2007). Suomalaisessa klamydiaselvityksessä analysoitiin lähes 4 000 klamydiapotilaan riskitekijöitä. Yli puolet naisista, joilla todettiin klamydia, oli saanut tartunnan vakituiselta seksikumppaniltaan. Miesten tartunnat puolestaan olivat yleensä peräisin tilapäisistä seksisuhteista. Klamydiatartunnan saaneista naisista noin kolmannes ei ollut käyttänyt mitään ehkäisyä tartuntahetkellä, ja vain 8 % ilmoitti yhdynnässä käytetyn kondomia. Kondomin käyttö on myyntilastojenkin mukaan viime vuosien aikana selvästi vähentynyt. Lisäksi merkittävä lisäriski klamydiatartunnalle oli viimeksi kuluneen vuoden sisällä sairastettu aiempi klamydia. Viime vuosina myös erityisesti nuorten tyttöjen seksipartnereiden lukumäärä on huomasti lisääntynyt, jopa yli 20 % ilmoitti partnereidensa lukumääräksi kuluneelta vuodelta viisi tai enemmän. (Aho & Hiltunen-Back 2007.)

Kuva 10. Klamydia nuorten aikuisten ikäryhmissä 1995–2007

Taulukko 3 Klamydia nuorten aikuisten ikäryhmissä 1995-2007 (Kansanterveyslaitos 2008, 24).

Naiselle hoitamattomasta klamydiasta voi seurata kohdunsuun, kohdun limakalvon, munatorvien tai peräsuolen tulehdus. Oireetonkin tauti saattaa johtaa lapsettomuuteen tai altistaa kohdun ulkopuoliseen raskauteen. Miehillä voi virtsaputkentulehduksen seurauksena kehittyä lisäkivestulehdus. Myös miehellä hoitamaton klamydia saattaa myöhemmin olla lapsettomuuden syy. Ni-

vel- ja silmätulehdukset ovat klamydian mahdollisia jälkitauteja. (Väestöliitto 2007.)

2.4 Nuoren kehitysvaihe 17–18-vuotiaana

Nuoruus voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruus 11–14 – vuotiaana, keskinuoruus 15–18-vuotiaana ja myöhäisnuoruus 19–25 – vuotiaana (Himberg, Laakso, Peltola, Näätänen, Vidjeskog 2000, 90). Kohde-ryhmämme elää keskinuoruutta.

Nuoruus on kehitysvaihe, jonka tarkoituksena on lapsen vähittäinen irrottautuminen lapsuudestaan ja oman persoonallisen aikuisuuden löytäminen. Paradoksaalisesti nuoruus on sekä yksilöitymis- että eriytymisprosessi, ja yhteiskuntaan ja sosiaaliseen ympäristöön liittymisen tapahtuma. Voimakas, yksilöllisesti ajoittuva ja toteutuva kasvuprosessi aiheuttaa sellaisia ruumiin, mielen ja koko yksilön elinpiirin muutoksia, joissa keholliset, hormonaaliset, psykologiset ja sosiaaliset tapahtumat muodostavat erottamattoman kokonaisuuden. (Rantanen 2000, 34.)

Keskinuoruudessa nuori etsii omaa itseään ja minuuttaan erilaisten harrastusten ja roolikokeilujen myötä. Vanhemmat säilyvät nuoren elämän tärkeimpinä aikuisina, mutta tunnesuhteen luonne muuttuu ja ero vanhemmista tapahtuu surutyön kautta. Tässä vaiheessa nuoren minä (ego) on herkkä ja haavoittuva, ja nuori on altis kaikenlaisille erokokemuksille. Nuoren elämässä ja ihmissuhteissa tulisi olla jatkuvuutta, ja erokokemusten haavoittava merkitys olisi nähtävä. (Rantanen 2000, 35.)

Keskinuoruudessa vanhemmista irtautuminen johtaa paitsi vapautumisen tunteisiin myös yksinäisyyden kokemiseen. Erityisen yksin nuori on seksuaalisuutensa kanssa. Sille alueelle vanhemmilla ei ole pääsyä. Silloin nuori käyttää apunaan itsetyydytystä, mielikuvia ja kaverisuhteita. (Rantanen 2004, 48.) Nuoruusiän keskivaiheessa oman kehon, myös seksuaalisuuden, haltuun ottaminen ja kokeminen myönteisenä ja tyydytystä antavana on tärkeää. Nuoren

kehitystä edistää ja irrottautumista vanhemmista edesauttaa ikätovereiden kanssa oleminen: yhteiset harrastukset, nuorisojoukon jäsenyys yms. Nuorten keskinäinen yhdessäolo vahvistaa kehittyvän nuoren minuuden ja identiteetin tunnetta. Huolestuttavaa on, jos nuoren ikätoveri- ja ystävyysuhteet katkeavat, sillä tällöin nuori jää vaille ikätovereilta tulevaa kasvuvoimaa. (Rantanen 2000, 35.)

Nuori on ambivalentti, ristiriitainen. Välillä hän on lapsenomaisen vaativa vanhempiinsa, välillä hän taas puolustaa raivoisasti omaa autonomiaansa ja itseään muiden auktoriteettien todellisilta tai kuvitelluilta itsemääräämisoikeuden loukkauksilta. (Brummer & Enckell 2005, 45.) Mielialojen vaihdellessa nuori voi kokea voimakkaita ja ainutkertaisilta tuntuvia elämyksiä. Mielikuvamaailma voi olla hyvin rikas, ja luovuus voi ilmetä monilla alueilla. Nuori on altis sekä ylemmydentunteille että voimakkaille syyllisyyden-, häpeän- ja alemmuudentunteille. Tavallista on myös turvautuminen älyllistämiseen ja asketismiin. Rakastumisessa, oli se sitten kaukorakkautta tai todellista, kohde valitaan usein narsistisesti, jolloin etsitään omaa peilikuvaa. Irtaantuminen lapsuudesta ei ole mahdollista ilman kivuliaita tunteita. (Rantanen 2004, 49.)

Nuoruusikä asettaa muita ikävaiheita suurempia vaatimuksia ihmisen kyvyille sietää muuttumista ja siihen liittyviä ristiriitoja, jännitteitä ja paineita. Nuori elää muutosprosessissa, jossa hän joutuu sietämään epävarmuutta ja ahdistusta: prosessin lopputulos – millainen minusta tulee, millaisen elämän saan luotua itselleni – on tuntematon, sitä ei ole vielä olemassa. Tätä ahdistusta aikuisen, jolla jo on nuoruusiän jälkeinen elämä, voi olla vaikea enää tavoittaa. (Brummer & Enckell 2005, 45.) Nuoren kehityksen kannalta on tärkeää, että aikuinen tukee nuoren kasvua omien elämäkokemustensa avulla. Nuoruutta ei pidä nähdä rasitteena vaan ainutkertaisena mahdollisuutena. (Aho ym. 2008, 14.)

Nuoruusiässä muokataan koko lapsuus uuteen muotoon. Nuoruusiän ratkaisuilla on merkittävä vaikutus ihmisen koko muotoutumassa olevaan persoonallisuuteen. Nuoruusikä on enemmän kuin ohimenevä elämänvaihe – se on muodonmuutos, joka antaa suuntaa ja muotoa koko myöhemmälle elämälle. (Brummer & Enckell 2005, 45.)

2.5 Perhe ja vanhemmat

Perheen määritelmä ei ole nykypäivänä yksiselitteinen. EU:ssa yritettiin syyskuussa 2003 muodostaa yleispätevä määritelmä perheelle, mutta siinä ei onnistuttu. (Lindholm 2004, 17.) Perhettä käsittelevässä kirjallisuudessa puhutaan usein myös käsitteestä ydinperhe. Ydinperhe mielletään avio- ja avoliitossa asuviksi aikuisiksi ja heidän kanssaan asuviksi lapsiksi. Ydinperheen lapset voivat olla puolisoitten yhteisiä, jommankumman puolison tai ottolapsia. (Etzell, Korpivaara, Lukkarinen, Nikula, Pekkarinen, Peni & Värmälä 1998, 80–81; Paajanen 2007, 26.) Laajemman käsityksen mukaan perhe voidaan määritellä pienenä ryhmänä, johon kuuluu vanhempi tai vanhemmat sekä lapsi tai lapsia. Tämä määritelmä huomioi myös yksinhuoltajaperheet ja niin kutsutut laajentumaperheet, joihin kuuluu enemmän kuin kaksi sukupolvea. (Hakulinen 1998, 13.)

Vaikka perhe arkiajattelussa tarkoittaisikin perinteistä ydinperhettä, on perhettä lähemmässä tarkastelussa lähes mahdoton määritellä niin, että se kattaisi kaikkien ihmisten todellisuuden. Avioerot, avoliitot sekä niin sanotut uusperheet yleistyvät, seksuaaliset vähemmistöt muuttuvat näkyviksi ja lisääntymisteknologia kehittyy. (Ahola 2000, 6,11.) Noin viidennes nuorista elää muussa kuin ydinperheessä ja juuri ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten perheissä on enemmän erilaisia variaatioita (Stakes 2008, 3).

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää 17–18-vuotiaiden nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta - heidän kokemuksiaan ja toiveitaan vanhempiensa antamasta seksuaalikasvatuksesta. Tutkimuksen tavoitteena on saada uutta tietoa vanhempien antaman seksuaalikasvatuksen sisällöstä ja laadusta, sekä nuorten toivomuksista niiden suhteen. Koska emme löytäneet kyseisestä aiheesta aikaisempia tutkimustuloksia, tarkoituksenamme oli tehdä alustava kartoitus aiheesta. Tutkimustuloksia voimme hyödyntää omassa työssämme tulevana terveydenhoitajina.

Tutkimustehtävät:

1. Millaista seksuaalikasvatusta nuori kokee saaneensa vanhemmiltaan?
2. Millaisia toiveita nuorilla on vanhempiensa antaman seksuaalikasvatuksen suhteen?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, ja kohdetta pyritäänkin tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä pikemmin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia (totuus)väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla tarkastellaan ihmisten käyttäytymistä heidän omasta näkökulmastaan. Tarkoituksena on yksilöiden, yhteisöjen, ilmiöiden ja prosessien tutkiminen niiden luonnollisessa ympäristössä tarkastellen niiden olemusta eli laadullisia ominaisuuksia ja säännönmukaisuuksia. Päämääränä on ihmisten käyttäytymisen ymmärtäminen, heidän omien tulkintojensa ja tutkittavalle ilmiölle antamiensa merkitysten hahmottaminen. (Denzin & Lincoln 1998, 25–32.) Tutkimuksemme kohteena ovat opiskelijoiden tuottamat tekstit. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ymmärtämään ja tulkitsemaan niitä merkityksiä, joita opiskelijat kokemuksilleen antavat.

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tapauksia ja niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään tiettyä toimintaa monipuolisesti ja syvällisesti, sekä antamaan mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä. Tarkoituksena ei ole saada yleistettävää tietoa, vaan tehdä ilmiö ymmärrettäväksi. (Eskola & Suoranta 1998, 18, 61.) Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti opinnäytetyömme kohdejoukko valittiin tarkoituksenmukaisesti, ja tapauksia käsiteltiin ainutlaatuisina (Hirsjärvi ym. 2007, 160).

4.2 Aineiston keruu ja kohderyhmä

Käytimme tutkimuksessamme avoimia kysymyksiä, joissa esitettiin vain kysymys ja jätettiin tyhjä tila vastausta varten (Liite 2.). Mielestämme avoimet kysymykset sopivat tutkimukseemme parhaiten, sillä ne antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin ja kertoa, mitä hänellä on todella mielessään. Avoimet kysymykset osoittavat vastaajien tietämyksen aiheesta, ja heidän tunteidensa voimakkuuden asiaan liittyen. (Hirsjärvi ym. 2007, 193, 196.) Ennen varsinaista aineiston keruuta toinen tutkija kysyi työharjoittelun puitteissa kahdeksalta 17–18 –vuotiaalta lukiolaiselta heidän mielipidettään kyselylomakkeesta. Tutkijoina meitä kiinnosti erityisesti kysymysten selkeys, ymmärrettävyys ja arvioitu kirjalliseen vastaamiseen kuluva aika. Nuorten mielipiteitä kyseltiin terveydenhoitajan vastaanottotilanteiden yhteydessä. Vastusten perusteella muotoilimme kysymykset uudelleen ja lisäsimme yhden täydentävän kysymyksen.

Kysymykset jaettiin erään ammattiopiston opiskelijoille, jotka olivat iältään 17–18-vuotiaita. Näytteenä oli 14 opiskelijaa, jotka sopivat tutkimukseen ikänsä ja opiskelupaikkansa perusteella. Halusimme tuoda työssämme esille sekä mies- että naispuolisten opiskelijoiden näkemyksiä aiheesta, ja mielestämme pääsimme tavoitteeseemme. Tutkimusaineisto kerättiin kolmessa vaiheessa; koululla eräällä oppitunnilla, osa vastauksista haettiin myöhemmin viestintäosaston lehtorilta sovittuna ajankohtana ja loput osallistujat toimittivat vastauksensa sähköpostilla. Tutkittavilta pyydettiin vapaaehtoinen, kirjallinen lupa tutkimukseen osallistumisesta. Kirjallinen lupa tutkimuksen toteuttamiseksi oli pyydetty etukäteen myös oppilaitoksen rehtorilta.

4.3 Aineiston käsittely

Aineiston analysoinnin tarkoituksena ei ole omien päätelmien tekeminen eikä vastausten vertailu. Tarkoituksena on tuoda esille opiskelijoiden omat kokemukset esitettyihin kysymyksiin. Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on luoda selkeyttä aineistoon ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysillä pyritään tiivistämään aineisto kadottamatta sen sisältämää infor-

maatiota. Kun hajanaisesta aineistosta luodaan selkeä ja mielekäs, informaatiorvo kasvaa. (Eskola & Suoranta 1998, 138.)

Analyysiyksikön määrittäminen on aineiston analyysissä ensimmäinen vaihe ennen varsinaista analyysiprosessia. Tutkimustehtävät ja aineiston laatu määrittelevät analyysiyksikön valinnan. Tässä tutkimuksessa analyysiyksikkönä on lausuma, joka voi Latvala ja Vanhanen-Nuutisen (2001, 26) mukaan olla joko sana, lause tai lauseenosa. Aineiston analyysiprosessi on pelkistämistä, ryhmittelyä ja abstrahointia, ja niiden suhdetta tutkimuksen kohteena olevaan ilmiöön. (Kyngäs & Vanhanen 1999; Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 25–26.)

Tutkimusaineiston analyysi aloitettiin lukemalla vastaukset ja tallentamalla ne sanatarkasti sähköiseen muotoon muutaman päivän kuluessa aineistonkeruusta. Tämän jälkeen aineistoon perehdyttiin lukemalla tekstit läpi useaan kertaan, ja tarkastelemalla aineistoa kokonaisuutena eikä vain toisistaan irrallisina teemoina. Ryhmittelyssä koottiin samaa tarkoittavat ilmaisut luokiksi, jotka nimettiin niiden sisällön mukaan. Abstrahoinnilla muodostettiin pääluokat. Alkuperäiseen aineistoon palattiin analysoinnin kaikissa vaiheissa. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4, 10.)

Teemojen avulla aineiston käsittely sekä tulosten yhteenveto oli selkeää. Tutkimustulosten raportoinnissa käytettiin suoria, sanatarkkoja lainauksia. Suorien lainausten tarkoituksena on lisätä tutkimustyön luotettavuutta ja osoittaa lukijalle mistä alkuperäisaineistosta tulokset on muodostettu. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4, 10.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselyyn vastasi yhteensä 17 henkilöä, joista tutkimukseen hyväksyttiin 14 17–18-vuotiasta nuorta. Loput kolme henkilöä jouduttiin hylkäämään liian korkean iän vuoksi. Tutkimukseen hyväksytyistä vastaajista naisia oli kuusi (6) ja miehiä kahdeksan (8). Jokainen vastaaja antoi kirjallisen luvan osallistumisestaan tutkimukseen, ja vastauksiensa luottamukselliseen käsittelyyn opinnäytetyössämme.

5.1 Ammattiopiston nuorten kokemuksia vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta

5.1.1 Seurustelu- ja parisuhdeasiat

Tässä tutkimuksessa neljä vastaajaa ei ollut keskustellut juuri mitään seurustelu- ja parisuhdeasioista vanhempiensa kanssa, ja yksi vastaaja koki joutu-neensa lähinnä kiusatuksi. Käydyissä keskusteluissa oli käsitelty parisuhteita yleisellä tasolla, ja lisäksi oli juteltu nuorten omista parisuhteista. Yhdessä keskustelussa oli puitu parisuhteen ylä- ja alamäkiä, ja nuoria oli kannustettu olemaan luovuttamatta liian helpolla mahdollisissa parisuhteen ongelmatilanteissa. Muutamassa vastauksessa korostettiin nuoren itsemääräämisoikeutta. Keskimäärin puolet vanhemmista oli ollut tietoisia jälkikasvunsa seurustelukumppanista. Yhdelle vastaajalle oli korostettu seurustelun välttämistä liian nuorena, ja yhden vastaajan vanhemmat olivat ilmoittaneet haluttomuutensa isovanhemmuuteen.

...Kerrottu, ettei kannata luovuttaa heti kun on vaikeeta. Ylä- ja alamäet kuuluu normaaliin suhteeseen.

*...Ensimmäisiä kävin äitini kanssa silloin kun aloin virallisesti ensimmäistä kertaa seurustelemaan. Keskustelimme siitä että mitään mitä itse ei halua tehdä ei kannata tehdä. Äiti myös neuvoi kerto-
maan aina vaikka mitä olisi niin apua saa.*

...Lähinnä on kiusattu ja heitetty jotain panojuttuja ja pornoläppää.

5.1.2 Nuoren oman seksuaalisuuden kehittyminen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus

Tutkimuksessamme selvisi, että suurin osa vastaajista ei ollut käynyt sellaisia keskusteluja vanhempiensa kanssa oman seksuaalisuuden kehittymiseen liittyen, joista he olisivat kokeneet hyötyneensä. Yli puolet vastaajista ei ollut käynyt mitään keskusteluja vanhempiensa kanssa aiheeseen liittyen. Kaksi

vastaajista ei muistanut oliko aihetta käsitelty. Lisäksi toinen heistä ei osannut yhdistää käytyjä keskusteluja ko. aiheeseen.

... Ei kyllä olla keskusteltu. En ainakaan muista, enkä osaa yhdistää mitään asioita juuri tähän aiheeseen.

Ainoastaan kaksi nuorta oli keskustellut vanhempiensa kanssa fyysisen ja psyykkisen kehityksen tuomista muutoksista.

... Kroppani on hyvä juuri sellaisena ku on ja sitä täytyy kunnioittaa.

... ”Märkiä unia” on isän kanssa käsitelty.

Tutkimuksessamme ilmeni, että yli puolet vastaajista ei ollut keskustellut vanhempiensa kanssa lainkaan seksuaalisuuden monimuotoisuudesta, ja yksi vastaajista ei ollut ymmärtänyt kysymystä. Seksuaalisuuden monimuotoisuudesta tuli nuorille mieleen lähinnä vain homoseksuaalisuus. Nuoret tuntuivat suhtautuvan sallivammin homoseksuaalisuuteen kuin vanhempansa. Vastauksista välittyivät vanhempien asenteet homoseksuaalisuutta kohtaan, jotka poikkesivat toisistaan huomattavasti; osa suhtautui asiaan neutraalisti, mutta muutamassa vastauksessa oli havaittavissa negatiivissävytteinen suhtautuminen.

... Homoja ja lesboja käytetty enimmäkseen haukkumaniminä jokaiseen, joka poikkeaa isäpuoleni käsityksistä normaalista.

...Vaikka olisin lesbo äiti tykkäis musta silti.

5.1.3 Ehkäisy ja sukupuolitaudit

Tutkimuksessamme ilmeni, että nuoret ymmärtävät ehkäisyn merkityksen eitoivottujen raskauksien ja sukupuolitautilien suhteen. Lähes puolet nuorista ei kuitenkaan ollut keskustellut ehkäisystä vanhempiensa kanssa. Ehkäisy tuntui olevan nuorten yksityinen asia, johon vanhemmat eivät halua, osaa tai uskalla puuttua. Muutaman vastaajan vanhemmat olivat kysymällä varmistaneet, oliko nuorella ehkäisy hallinnassa. Eräs vanhempi oli käynyt hakemassa yhdessä tyttärensä kanssa tälle ensimmäiset e-pillerit ja eräässä kodissa kondomit olivat nuoren saatavilla.

... Meillä on kortsuja kylpyhuoneen kaapissa, josta niitä voi tarvittaessa hakee.

...Vittuilua vaan siitäkin.

...ei mitään, minun asia ilmeisesti.

Vähän yli puolet opiskelijoista ei ollut keskustellut sukupuolitaudeista vanhempiensa kanssa, ja neljä vastaajaa oli saanut valistusta varoittavassa hengessä. Kahden vastaajan keskustelujen sisällöt jäivät epäselviksi.

...Jos nussii kaikkea mikä liikkuu saa kupan ja kuus muuta.

...Erlaisista taudeista on keskusteltu ja turvaseksin merkityksestä.

...Ohimennen sanottu jotain asiaan liittyen.

5.1.4 Muut seksuaalisuuteen liittyvät asiat ja epämieluisat aiheet

Vain kaksi vastaajaa koki keskustelleensa vanhempiensa kanssa sellaisista seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, joita ei erikseen kysytty tutkimuksessa.

Enemmistö ei siis ollut keskustellut lainkaan aiheista, joita tutkijat eivät olleet etukäteen määritelleet. Kaksi vastausta jäi tulkinnanvaraisiksi.

...Kerran puhuin neitsyyden menettämisestä. Ei kai muusta ole oikein tullut puhuttua.

...Ei pahemmin olla juteltu.

Tutkimuksessamme kävi ilmi, että nuoret kokevat seksuaalisuuden yksityisenä asiana, josta vanhempien kanssa ei mielellään keskustella. Erityisesti oman seksielämän käsittely vanhempien kanssa tuntuisi epämieluisalta. Yksi vastaaja ei kertoisi vanhemmilleen mikäli saisi sukupuolitauditartunnan, eikä yksi vastaajista halua keskustella vanhempiensa kanssa, koska kokisi tulevansa nöyryytetyksi. Yksi vastaaja ei koe enää tarvetta puhua vanhempiensa kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Eräässä perheessä kaikesta voi puhua avoimesti, heillä ei ole tabuja aiheeseen liittyen.

... Jos saisin jonkun taudin, niin sitä en ehkä hirveesti mainostais.

...No, ehkä niistä seksijutuista...Tai en tiiä, saattais tuntua kummalliselta.

5.1.5 Käytetyt menetöt, ajankohtaisuus ja tärkein sanoma

Suurin osa vastaajista koki, että vanhemmat olivat ajoittaneet seksuaalisuuteen liittyvät keskustelut oikeaan ajankohtaan. Kaksi vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi ja yhden mielestä keskusteluja ei ollut vielä aloitettu. Yhden vastaajan mielestä ajankohta oli ollut väärä. Hän olisi kaivannut asiallista tietoa silloin, kun olisi sitä tarvinnut.

Tutkimukseemme vastanneista nuorista kaksi kolmasosaa koki saaneensa vanhemmiltaan jonkinlaista seksuaalikasvatusta. Vanhemmat olivat, yhtä poikkeusta lukuun ottamatta, käyttäneet keskustelua ainoana seksuaalikasva-

tuksen keinona. Yhdessä perheessä oli tarjottu nuorelle aikuisviihdettä aikauslehtien ja DVD-tallenteiden muodoissa.

Kuuden vastanneen kohdalla herää epäily, olivatko he ymmärtäneet kysymyksen niin kuin tutkijat olivat sen ajatelleet. He kieltävät saaneensa vanhemmiltaan minkäänlaista seksuaalikasvatusta. Tämä on kuitenkin ristiriidassa heidän edeltävän vastauksensa kanssa koskien vanhempien kanssa käymien keskustelujen ajankohtaisuutta.

...eipä tule mieleen että olisivat käyttäneet mitään.

...Paljon on keskusteltu ja ovat kyselleet kuulumisiani siltä saralta.

Vanhempien antamassa seksuaaliskasvatuksessa osa nuorista piti tärkeimpänä käytettyjä keskustelun keinoja, osalle tärkeintä oli keskustelujen sano-
ma. Viisi vastaajaa ei vastannut kysymykseen. Nuorille oli tärkeää, että keskustelut etenivät heidän ehdoillaan, eikä heitä painostettu niihin. Nuoret arvostivat sitä, että herkkää aihetta käsiteltiin hienovaraisesti. Tärkeimmässä sanomassa painottuivat itsen ja toisen kunnioittaminen, sekä vanhempien antama tuki missä tahansa tilanteessa.

...Ei oo höpissy turhia kliseitä.

...Ettei tilanteet edenneet kiusallisiksi eli ainoastaan asioista josta itse halusin puhua puhuttiin.

...Se että vaikka mitä tulis, ne tukee.

...Tee toiselle sitä, mitä haluat itsellesi tehtävän. Pätee joka asiaan.

5.2 Ammattiopiston nuorten toiveita vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta

5.2.1 Nuorten toiveita seksuaalisuuteen liittyvän tiedon ja tuen suhteen

Suurin osa vastanneista ei kokenut tarvitsevänsä vanhemmiltaan enempää tietoa ja tukea kuin mitä oli jo saanut. Peruskoulu ja Internet mainittiin vartenotettavina seksuaalikasvatuksen tietolähteinä vanhempien lisäksi. Osa nuorista tuntui olevan varsin itsevarmoja seksuaalisuuteen liittyvien asioiden suhteen, osa puolestaan kaipasi vanhemmiltaan enemmän käytännön neuvoja parisuhde- ja seurusteluasioissa. Yksi vastaaja koki jääneensä ilman minikäänlaista tukea ja yhdestä vastaajasta tuntui, etteivät asiat olleet hänen kohdallaan vielä ajankohtaisia. Yhdestä vastauksesta ilmeni luottamus vanhempia kohtaan; tekipä nuori mitä tahansa, hänen ratkaisunsa hyväksyttäisiin.

...En mistään. Ei ne asiat niin vaikeita tai monimutkaisia ole.

...Peruskoulu hoitaa asian tarpeeksi hyvin, joten lisätuki ei ole tarpeen.

...No jaa. Ehkä niistä seurustelujutuista ja siihen liittyvistä asioista. Muuten en kyllä ajattele että olisi ollut mitenkään paha juttu vaikei näistä asioista niin ole tullut puhuttua.

5.2.2 Nuorten toiveita seksuaalikasvatuksessa käytettävien metodien suhteen

Ainoa mainittu tapa, jota nuoret toivoisivat vanhempiensa käyttävän seksuaalikasvatuksessa, on keskustelu. Reilu kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, ettei vanhempien tarvitsisi käyttää mitään tapoja seksuaalikasvatuksessa. Vanhemmilta toivottiin keskusteluissa tasa-arvoisuutta, huumoria, inhimillisyyttä, ymmärrystä sekä käytännön vinkkejä. Eräs vastaaja toivoi, että vanhemmat aloittaisivat keskustelun menemällä suoraan asiaan ja kyselemällä nuoren kokemuksia. Yksi vastaajista ilmoitti suoraan haluttomuutensa keskustella vanhempiensa kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

...Tasa-arvoista keskustelua.

...Ymmärtäviä, ei hyökkäviä.

...No ei tarvi käyttää mitään tapoja.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

6.1 Tulosten pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää 17–18-vuotiaiden nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta - heidän kokemuksiinsa ja toiveitaan vanhempiensa antamasta seksuaalikasvatuksesta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada uutta tietoa vanhempien antaman seksuaalikasvatuksen sisällöstä ja laadusta, sekä nuorten toivomuksista niiden suhteen.

Hyväksyimme tutkimukseen 14 henkilöä. Laadulliselle tutkimukselle tunnusmaisesti näytteenä oli melko pieni määrä tapauksia, joten tutkimuksemme tulokset eivät ole yleistettävissä vaan ennemminkin suuntaa antavia (Eskola & Suoranta 1998, 18, 61). Suurin osa opiskelijoista vastasi kysymyksiin niukkasaisesti, mikä osaltaan vaikeutti vastausten analysointia. Erityisen haastaviksi koimme ne vastaukset, joihin ei ollut kirjoitettu mitään. Ko. vastaukset herättivät tutkijoissa ristiriitaisia ajatuksia ja epäilyksen siitä, oliko opiskelija ymmärtänyt kysymystä vai eikö aihe ollut hänelle ajankohtainen.

Tässä tutkimuksessa noin puolet vastaajista oli käynyt vähäsanaista keskustelua tai ei ollut keskustellut lainkaan vanhempiensa kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Eniten keskustelua oli käyty seurustelu- ja parisuhdeasioista, joista osalla vastaajista oli omakohtaisiakin kokemuksia. Tutkijoita ilahdutti se, että nuoria oli kannustettu ratkomaan parisuhteessa mahdollisesti eteen tulevia ongelmia, eikä antamaan helpolla periksi. Nuorille oli korostettu myös seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Nuoret eivät voi puolustaa oikeuksiaan, ellei niitä ole heille kerrottu ja ellei heitä siinä tueta. Nuorille tulee kertoa, että heillä on aina oikeus kieltäytyä kaikesta seksuaalisuuteen liittyvästä koska

tahansa. (Apter ym. 2006, 224.) Tutkijoita suretti se, että erästä vastaajaa oli kotona lähinnä vain verbaalisesti kiusattu aiheeseen liittyen. Tämä on ristiriidassa sen nuorten kasvatukseen liittyvän ajatuksen kanssa, että vanhempien tulisi tarjota seksuaalisuudesta, läheisyydestä, kehosta ja nautinnosta positiivinen kuva (Apter ym. 2006, 224). Nuoren kiusaaminen sanallisesti tai sanattomasti, tahallisesti tai tahattomasti, loukkaa IPPF:n määrittelemiä nuoren seksuaalisia oikeuksia (Cacciatore 2007, 322).

Tässä tutkimuksessa ilmeni huolestuttavana seikkana se, että suurin osa vastaajista ei kokenut käyneensä vanhempiensa kanssa hyödyllisiä keskusteluja oman seksuaalisuuden kehitykseen liittyen. Ainoastaan kaksi vastaajaa oli keskustellut vanhempiensa kanssa nuoren kehitykseen liittyvistä fyysisistä ja psyykkisistä muutoksista. Vanhemmilla on joka tapauksessa suuri merkitys lapsensa seksuaalisuuden kehittämisessä. Mitä enemmän kotona on puhuttu asioista, sitä paremmin ja avoimemmin lapset suhtautuvat omaan ja muiden seksuaalisuuteen sekä kokevat kokonaisolonsa muita paremmaksi. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 186).

Suurimmat kompastuskivet seksuaalikasvatuksessa ovat, että kaikkien oletetaan haluavan seurustella ja sen lisäksi seurustelukumppaniksi tarjotaan vastakkaisen sukupuolen edustajaa (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 67). Nuorten seksuaalisten oikeuksien mukaan nuorella on oikeus valita, haluaako hän aviointua vai pysyä naimattomana, sekä oikeus seksuaalisen suuntautumisen mukaiseen tyydyttävään seksuaalisuuteen ja sukupuolielämään. (Cacciatore 2007, 322.)

Tässä tutkimuksessa ilmeni, että yli puolet vastaajista ei ollut keskustellut vanhempiensa kanssa seksuaalisuuden monimuotoisuudesta. Tutkijoita yllätti se, että seksuaalisuuden monimuotoisuudesta tuli vastaajille mieleen lähinnä vain homoseksuaalisuus, joka viittaisi siihen, että nuorilla on rajoittuneet tiedot seksuaalisuuden eri muodoista ja mahdollisuuksista. Kahdesta vastauksesta heijastui vanhempien negatiivissävytteinen suhtautuminen homoseksuaalisuutta kohtaan. Vanhempien pitäisi tarjota malleja myös suvaitsevaisuudesta. Se, ketä joku ihminen rakastaa, ei ole syy haukkua, leimata eikä edes kuulu muille. (Apter ym. 2006, 223.)

Tässä tutkimuksessa selvisi, että ehkäisy koetaan lähinnä nuoren omana asiana, josta nuori on itse vastuussa. Neljän vastaajan vanhemmat olivat tavalla tai toisella varmistaneet, että nuorella oli ehkäisyasiat kunnossa. Yli puolet vastaajista ei ollut keskustellut vanhempiensa kanssa sukupuolitaudeista, ja neljä vastaajaa oli saanut valistusta varoittavassa hengessä, ajoittain varsin karkein ilmauksin. Nuorten seksuaalisiin oikeuksiin vedoten aikuisten tulisi kertoa nuorille hyvissä ajoin ennen ensimmäisiä seksikokeiluja seksiin liittyvistä riskeistä sekä niistä menetelmistä, joilla riskejä voidaan välttää. Vanhemmatkin voivat varata ajan ehkäisyneuvontaan, lupautua maksamaan ehkäisyvälineet ja kotona voi olla kondomeja saatavilla (Apter ym. 2006, 225; Cacciatore 2007, 40, 323). Muutamien vastaajien vanhemmat olivat näin toimineet. Kyseistä toimintamallia ei tutkijoiden mielestä voi kuitenkaan pitää pelkästään positiivisena, koska tämä edellyttää nuorelta vankkaa tietopohjaa ja riittävää kypsyyttä kantaa vastuuta. Tutkijoiden näkemyksiä tukevat myös tilastot viimeaikaisista klamydiatartunnoista ja alle 20-vuotiaiden raskaudenkeskeytyksistä. Nuoret 15–19-vuotiaat naiset ovat klamydiatilastossa kärkisijoilla (Väestöliitto 2007), ja vaikka Stakesin tilaston (2009) mukaan alle 20-vuotiaiden raskaudenkeskeytykset ovat laskussa, keskeyttäjäistä 40,7 prosentti ei ollut käyttänyt mitään ehkäisyä tai ehkäisymenetelmää ei ollut tietoa (Stakes 2009).

Tässä tutkimuksessa ilmeni odotetusti, että nuoret kokevat seksuaalisuuden omana asianaan, josta ei mielellään keskustella vanhempien kanssa. Nuoret kokevat helpommaksi saada tietoa intiimeistä asioista koulusta kuin vanhemmiltaan (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 186). Toisaalta nuoret kokevat koulun seksuaalikasvatuksen määrän riittämättömänä ja alkavan liian myöhään (Liinamo 2005, 40–41). Nämä tiedot heijastettuina tämän opinnäytetyön tutkimustuloksiin herättivät tutkijoissa todellista hämmennystä. Nuoret vaikuttivat olevan päänsäältä tyytyväisiä seksuaalisuutta koskevien tietojensa tasoon, vaikka he eivät olleet saaneet miltään yksittäiseltä taholta tarpeeksi tietoa ja tukea seksuaalisuutta koskien. Tutkimuksessamme mainittiin tiedonlähteenä koulun lisäksi myös Internet. Tutkijoiden mielestä tämä edellyttää sitä, että nuorilla on taito suodattaa Internetistä saatavaa tietoa. Nuorille tulee opettaa mediakriittisyyttä ja kertoa, etteivät kaikki mediasta tulevat toimintamallit päde todellisuudessa (Apter ym. 2006, 224).

Tämän tutkimuksen mukaan selvä enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että heidän vanhempansa olivat ajoittaneet seksuaalisuuteen liittyvät keskustelut oikeaan ajankohtaan. Seksuaalikasvatuksen toimintatavoista ylivoimaisesti käytetyin tapa oli keskustelu. Eräässä perheessä nuorelle oli tarjottu myös aikuisviihdettä, mikä tutkijoiden mielestä on moraalisesti arveluttavaa. Tämä toimintatapa on ristiriidassa myös nuorten seksuaalisten oikeuksien kanssa, joiden mukaan nuorella on oikeus saada perheessään ikään sopivaa tietoa eli terveellistä materiaalia sekä mielen että kehon rakennukseen (Cacciatore 2007, 326).

Tässä tutkimuksessa selvisi, että vain kaksi vastaajaa oli keskustellut vanhempiensa kanssa muistakin kuin tutkijoiden ennalta määrittelemistä aiheista. Tutkijoiden mielestä tämä osoitti, että he olivat kattavasti käsitelleet seksuaalisuuden eri osa-alueita avoimissa kysymyksissä. Vanhempien antamassa seksuaalikasvatuksessa tärkeänä koettiin keskustelujen myötä heijastuva vanhempien osoittama kunnioitus nuorta kohtaan.

Tutkimukseemme osallistujista vain neljännes kaipasi vanhemmiltaan enemmän tietoa ja tukea seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Nämä toiveet koskivat lähinnä seurustelu- ja parisuhdeasioita. Eräs vastaaja toivoi vanhemmiltaan enemmän käytännön neuvoja mutta vastaaja ei määritellyt tarkemmin, mitä seksuaalisuuden osa-alueita toive koski. Nuoret toivoivat vanhempien käyttävän seksuaalikasvatuksessa nuorta arvostavia tapoja, jolloin keskustelut perustuisivat tasa-arvoisuuteen ja ymmärtävyyteen. Lisäksi vanhemmilta toivottiin huumorin käyttöä ja inhimillistä otetta.

Mielestämme tutkimuksen tarkoitus ja tavoite toteutuivat, ja saimme alustavan käsityksen vanhempien antaman seksuaalikasvatuksen sisällöistä ja niissä ilmenevistä epäkohdista. Tämän tutkimuksen tulosten valossa vanhempien valmiuksia seksuaalikasvattajina tulisi tukea entistä enemmän, ja näitä aiheita käsitellä laajemmin mm. vanhempainilloissa.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, joten perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät tule kysymykseen. Tutkimuksessa pyritään kuitenkin välttämään virheiden syntymistä, joten tämän vuoksi tutkimuksessa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.)

Tutkimuksemme luotettavuutta kohentaa tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta, joka koskee tutkimuksen jokaista vaihetta. Kerromme aineiston tuottamisen olosuhteista selvästi ja totuudenmukaisesti. Tutkimuksemme aineiston analyysissä on keskeistä luokittelujen tekeminen, josta kerrotaan myös lukijalle. Tulosten tulkinta vaati meiltä tutkijoina kykyä punnita vastauksia ja saattaa niitä teoreettisen tarkastelun tasolle, joten lukijalle on selvittävä, mihin päätelmämme perustuvat. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–228.)

Otimme huomioon tutkimuksen luotettavuuspohdinnoissa myös puolueettomuusnäkökulman. Puolueettomuus nousee kysymykseksi esimerkiksi siinä, pyrkiikö tutkija ymmärtämään tiedonantajaa itseään vai suodattuuko tiedonantajan kertomus tutkijan oman kehyksen läpi. Periaatteessa laadullisessa tutkimuksessa myönnetään, että näin väistämättä on, koska tutkija on tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Koulutuksemme ja elämäkokemuksemme vaikuttavat väistämättä ennako-odotuksiimme ja ajatuksiimme.

Toteutimme aineiston käsittelyn ja analysoinnin kaikki vaiheet parityöskentelynä, mikä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta ja antoi mahdollisuuden tulosten monipuolisempaan tulkintaan. Vaihdoimme ajatuksia ja keskustelimme tulkinnoista koko prosessin ajan, mikä toi esiin erilaisia näkökulmia ja auttoi meitä etenemään tutkimuksessamme. Kävimme saadun aineiston useampaan kertaan huolellisesti läpi välttyäksemme aineiston ja omien tulkintojemme välisiltä ristiriidoilta. Koko käsittely- ja analysointiprosessin tavoitteena oli pysyä uskollisena aineistolle. (Ikkunoita tutkimusmetodeihin II 2007, 54.)

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Yleisesti voidaan todeta, että ihmisoikeudet muodostavat ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan. Tutkittavien suojaan kuuluu lähtökohdissaan se, että tutkija selvittää osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit sillä tavoin, että he pystyvät ne ymmärtämään. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia, jolloin tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille, eikä tietoja käytetä muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 128–129.)

Tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen hankimme tutkimusluvan erään ammattiopiston rehtorilta. Pyysimme opiskelijoilta suostumukset tutkimukseen osallistumisesta ja vastausten tallentamiseksi kirjallisesti. Koska tutkimuksemme kohdistui ihmisiin, selvitimme tutkimuseettisten kysymysten myötä opiskelijoille tutkimuksemme lähtökohdat ja näkökohdat siitä mitä tapahtuu. Korostimme tutkimukseen osallistuville sitä, että osallistuminen on vapaaehtoista. (Hirsjärvi ym. 2007, 25; Tuomi & Sarajärvi 2002, 128.)

Laadullisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti varmistimme, että tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys pysyy salassa koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tämän vuoksi poistimme liitteenä olevasta yhteistyösopimuksesta (Liite 2.) koulun ja yhteistyöhenkilöiden tunnistetiedot. Tutkimustuloksia julkaistaessa kiinnitimme huomiota siihen, että olemme eettisesti vastuussa siitä, että suorista opiskelijoiden lainauksista ei paljastu heidän henkilöllisyytensä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141). Tutkimusaineisto hävitettiin huolellisesti kun raportointi oli valmis.

6.4 Prosessin pohdinta

Ajatus opinnäytetyön aiheeksi lähti liikkeelle toisen tutkijan omasta mielenkiinnosta nuoria ja seksuaalisuutta kohtaan. Aihe tuntui myös ajankohtaiselta. Toinenkin tutkija kiinnostui aiheesta, ja aloitimme opinnäytetyömme perehtymällä aiheeseen syyskuussa 2008. Loka-joulukuussa 2008 keräsimme aiheeseen liittyvää teoretietoa monista eri lähteistä. Pyrimme löytämään viimeisintä

tutkimustietoa, joka lisäisi opinnäytetyömme luotettavuutta. Etsimme tietoa myös laadullisesta tutkimuksesta ja sen prosessin eri vaiheista, sillä tämäntyylinen tutkimus oli molemmille ensimmäinen.

Seuraava vaihe oli tutkimussuunnitelman työstäminen, jonka saimme viimeistelyä hyväksyttävään muotoon tammikuun 2009 aikana. Tämän jälkeen lähestyimme puhelimitse ja sähköpostitse valitsemamme ammattiopiston rehtoria saadaksemme luvan tutkimuksen toteuttamiseksi. Ammattiopiston terveydenhoitaja oli jo aikaisemmin suullisesti lupautunut yhteistyöhön kanssamme ja auttamaan tarvittaessa. Suullisen sopimuksen mukaan postitimme rehtorille tutkimussuunnitelman ja yhteistyösopimuksen saatekirjeen kera. Lupaa odotellessa aloimme työstää kyselylomakkeita. Ennen varsinaista aineiston keruuta toinen tutkija kysyi työharjoittelun puitteissa kahdeksalta 17–18 –vuotiaalta lukiolaiselta heidän mielipidettään kyselylomakkeesta. Saadun palautteen perusteella muokkasimme kyselylomakkeet selkeämmiksi ja lisäsimme yhden täydentävän kysymyksen.

Luvan saatuaamme menimme keräämään aineiston ammattiopistolle maaliskuussa 2009 sovittuna ajankohtana. Emme tavoittaneet tuolloin koko luokkaa, joten sovimme viestintäosaston lehtorin kanssa puuttuvien vastausten hakemisesta myöhempänä ajankohtana. Vastaajista kolme (3) oli yli 20-vuotiaasta, joten jouduimme hylkäämään heidän vastauksensa. Jotta tutkimusaineistosta olisi tullut kattavampi, etsimme heidän tilallensa neljä (4) ko. opiston opiskelijaa, jotka ikänsä puolesta soveltuivat tutkimukseen. He lähettivät vastauksensa sähköpostitse kahden viikon sisällä kysymykset saatuaan.

Aineiston keruun jälkeen aloitimme aineiston analysoinnin huhtikuussa 2009. Analysointi oli prosessina vaativa ja aikaa vievä, mutta tutkijat kokivat sen silti palkitsevana ja ajatuksia herättävänä. Analysointivaiheessa ilmeni, että yli puolet vastaajista koki vastaamisen avoimiin kysymyksiin ja kysymysten aihepiirin vaikeana tai hankalana. Palautetta kysymyksiin liittyen olimme pyytäneet kyselylomakkeen yhteydessä. Tutkijoita palautteen tulokset yllättivät, sillä lukiolaiset olivat pääsääntöisesti kokeneet kysymykset selkeinä ja helposti ymmärrettävinä.

Työn lopullinen palautus tapahtui huhtikuun 2009 lopussa. Kaiken kaikkiaan laadullinen tutkimus ja sen eri vaiheet tulivat meille tutuiksi, ja opimme tutkimustyön perusteet. Saimme valmiuksia tutkimustyön toteuttamiseksi ja hoitotyön kehittämiseksi. Lisäksi saimme tutkittavasta aiheesta paljon lisätietoa, jota voimme hyödyntää tulevassa työssämme terveydenhoitajina.

6.5 Jatkotutkimusaiheet

Opiskelijoilta saadun palautteen perusteella tutkijat ehdottavat, että samaa aihealuetta ja kohderyhmää tutkittaisiin myös kvantitatiivisena tutkimuksena. Tällöin vastaaminen mahdollisesti helpottuisi monivalintakysymyksien ansiosta. Kvantitatiiviseenkin tutkimukseen voisi sisältyä osioita, joissa nuoret voisivat vapaasti kirjoittaa ajatuksistaan.

Aihetta voisi tutkia myös vanhempien näkökulmasta, minkälaista seksuaalikasvatusta 17–18 –vuotiaiden ammattiopiston nuorten vanhemmat kokevat antaneensa jälkikasvulleen. Kiinnostava jatkotutkimusaihe on myös vanhempien omat kokemukset saadusta seksuaalikasvatuksesta, ja kuinka ne vaikuttavat heidän antamaansa seksuaalikasvatukseen.

LÄHTEET

- Ahola, M. 2000. "Ihan perhe vaan": Lesboperheissä elävien nuorten perhekäsityksiä. Helsinki: Seksuaalinen Tasavertaisuus SETA ry:n julkaisuja 14.
- Aho, K. & Hiltunen-Back, E. 2007. Terveellistä seksiä. Viitattu 21.4.2007. [Http://www.terveyskirjasto.fi/](http://www.terveyskirjasto.fi/), terveellistä seksiä, klamydia.
- Aho, T., Kotiranta-Ainamo, A., Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta - Nuori vastaanotolla. Toim. P. Alkio. Väestöliitto. Helsinki: Priimuspaino Oy.
- Apter, D., Väisälä, L. & Kaimola, K. (Toim.). 2006. Seksuaalisuus. Duodecim. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki: Tammi.
- Brummer, M. & Enckell, H. 2005. Lasten ja nuorten psykoterapia. Porvoo: WSOY.
- Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin - Eväitä tyttönä ja poikana kasvamisen haasteisiin syntymästä murrosikään. Opas vanhemmille. Helsinki: WSOY.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. 1998. Introduction: entering the field of qualitative research in strategies of qualitative inquiry. Teoksessa Strategies of Qualitative Inquiry. Toim. Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. London: Sage.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Etzell, S., Korpivaara, L., Lukkarinen, T., Nikula, A., Pekkarinen, I., Peni, P. & Värmälä, H-M. 1998. Perheen ja yhteisön terveyttä edistävä hoitotyö. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Friis, L., Eirola, R. & Mannonen, M. 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö. Vantaa: Dark Oy.
- Hakulinen, T. 1998. The Family dynamics of childbearing and childbearing families, related family demands and support received from child health clinics. Academic Dissetation. Unisersity of Tampere, Department of Nursing Science, Tampere University Hospital. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Hannuksela, M. 2008. Sukupuolitaudit, seksitaudit. Viitattu 21.4.2009. [Http://www.terveyskirjasto.fi/](http://www.terveyskirjasto.fi/), lääkärikirja duodecim, sukupuolitaudit, seksitaudit.
- Himberg, L., Laakso, J. Peltola, R., Näätänen, R. & Vidjeskog, J. 2000. Kehittyvä ihminen. Psykologia 2. Porvoo: WSOY.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13 p., osin uud. painos. Helsinki: Tammi.
- Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. 2007. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. Aaltola, J. & Valli, R. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kansanterveyslaitos. 2008. Tartuntataudit Suomessa 2007. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja. B. 10/2008. Viitattu 21.4.2009. [Http://www.ktl.fi](http://www.ktl.fi), julkaisut, ktl:n julkaisut, julkaisusarjat, kansanterveyslaitoksen julkaisuja b, tartuntataudit suomessa 2007.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11 (1), 3-12.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisältöanalyysi. Teoksessa Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Toim. Janhonen, S. & Nikkonen, M. Juva: WS Bookwell Oy.
- Lehtonen, J. 2006. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt Suomen kunnissa. Keinoja ja ideoita yhdenvertaisuuden tueksi. ESR tutkimukset ja selvitykset – sarja. Viitattu 12.1.2009.
[Http://www.mol.fi/esr/fi/yleiset/TM_TS_0806_13062006_web_01_lock.pdf](http://www.mol.fi/esr/fi/yleiset/TM_TS_0806_13062006_web_01_lock.pdf)
- Liinamo, A. 2005. Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveys-tiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta. Arviointia terveyden edistämisen viitekehäyksessä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä Studies in Sport, Physical Education and Health.
- Lindholm, M. 2004. Lapsi, perhe ja yhteisö. Teoksessa Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Toim. Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T. Helsinki: Tammi.
- Paajanen, P. 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E 30/2007. Helsinki.
- Papp, K., Kontula, O. & Kosonen, K. 2000. Nuorten aikuisten seksuaalikäyttäytyminen ja seksuaaliset riskinotot. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 36/2000. Väestötutkimuslaitos, Väestöliitto.
- Rantanen, P. 2000. Nuoruusikä. Teoksessa Lasten- ja nuorisopsykiatria. Toim. Räsänen, E., Moilanen, I., Tamminen, T. & Almqvist, F. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Rantanen, P. 2004. Nuoruusikä. Teoksessa Lasten- ja nuorisopsykiatria. Toim. Moilanen, I., Räsänen, E., Tamminen, T., Almqvist, F., Piha, J. & Kumppulainen, K. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2008. Kouluterveyskysely 2008. Muutokset peruskoulun yläluokilla ja lukiossa 2000–2008 sekä

vertailu ammattiin opiskeleviin. Viitattu 12.11.2008. [Http://info.stakes.fi](http://info.stakes.fi), koulu-terveyskysely, tulokset, valtakunnalliset tulokset, muutokset 2000, 2004 ja 2008 ja vertailu ammatillisiin oppilaitoksiin.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2009. Raskaudenkeskeytykset 2008 - ennakkotiedot. Viitattu 27.4.2009. [Http://www.stakes.fi](http://www.stakes.fi), tilastot ja rekisterit, tilastoja aiheittain, lisääntyminen, raskaudenkeskeytykset.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007–2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu ja 2007:17. Helsinki: Yliopistopaino.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Väestöliitto. 2006. Seksuaalinen kaltoinkohtelu. Viitattu 12.1.2009. [Http://www.vaestoliitto.fi/](http://www.vaestoliitto.fi/), seksuaalisuus, nuorten seksuaalinen kaltoinkohtelu, seksuaalinen kaltoinkohtelu.

Väestöliitto. 2007. Klamydia. Viitattu. 21.4.2009. [Http://www.vaestoliitto.fi](http://www.vaestoliitto.fi), ammattilaiset, seksitaudit, klamydia.

Väestöliitto. 2007. Seksuaalikasvatus. Viitattu 22.4.2009. [Http://www.vaestoliitto.fi](http://www.vaestoliitto.fi), ammattilaiset, seksuaalikasvatus.

Väestöliitto. 2009. Ehkäisy. Viitattu 22.4.2009. [Http://www.vaestoliitto.fi](http://www.vaestoliitto.fi), nuoret, ehkäisy.

Väestöliitto. n.d. Synnytykset ja raskaudet. Viitattu 22.4.2009. [Http://www.vaestoliitto.fi](http://www.vaestoliitto.fi), ammattilaiset, synnytykset ja raskaudet.

LIITTEET

Liite 1. Nuorten seksuaaliset oikeudet

International Planned Parenthood Federation (IPPF) on määritellyt nuorten seksuaaliset oikeudet. Niiden mukaan kaikilla maailman nuorilla on sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai terveydentilasta riippumatta seksuaalisina olentoina seuraavat oikeudet:

- *Oikeus elämään:* Nuorella on oikeus olla oma itsensä, tehdä itsenäisiä päätöksiä ja ilmaista mielipiteensä. Hänellä on oikeus nauttia omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan.
- *Oikeus nauttia seksuaalisuudesta:* Nuorella on oikeus olla turvassa, valita vapaasti, haluaako avioitua tai pysyä naimattomana, sekä oikeus perhesuunnitteluun. Nuorella tulee olla oikeus seksuaalisen suuntautumisensa mukaiseen tyydyttävään seksuaalisuuteen ja sukupuolielämään, kunhan hän ei vahingoita eikä alistu ketään toista.
- *Oikeus tietoon:* Nuorella on oikeus saada riittävästi tietoa ehkäisymenetelmistä ja ehkäisyvälineistä, oikeus ajoissa ja oikein tehtyyn raskaudenkeskeytykseen ja oikeus jatkaa raskauttaan ja saada tällöin tarpeellinen tuki. Aikuisten tulee kertoa nuorille seksiin liittyvistä riskeistä sekä niistä menetelmistä, joilla riskejä voidaan välttää.
- *Oikeus suojella itseään:* Nuorella on oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi suunnittelemattomilta raskauksilta, sukupuolitaudeilta ja HIV:ltä sekä seksuaaliselta hyväksikäytöltä.
- *Oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon:* Nuorella on oikeus luottamukselliseen ja korkeatasoiseen seksuaaliterveydenhuoltoon, johon hänellä on varaa ja jossa kunnioitetaan molempia osapuolia.
- *Oikeus osallistua:* Nuorella on oikeus nuorille suunnattujen ohjelmien suunnitteluun muiden nuorten kanssa ja oikeus vaikuttaa nuoria koskeviin päätöksiin.
- *Oikeus riittävään vanhemmuuteen:* Riittävä vanhemmuus koostuu yksinkertaisista asioista ja joukkuehengestä, jonka mukaan toimitaan.

Lasta ei myöskään hylätä, oli mikä oli. Lasta ei hylätä tämän erilaisuuden tai erehdysten vuoksi.

- *Oikeus tasapainoisiin aikuisiin:* Tämä oikeus tarkoittaa, että aikuisten tehtävänä on hoitaa mielenterveyttään ja mahdollista parisuhdettaan niin, että he jaksavat ja pärjäävät.
- *Oikeus saada perheessään mielen ja ruumiin ravintoa:* Nuoret tarvitsevat virikkeitä, iloa, vaatimuksia ja ikään sopivaa tietoa – siis terveellistä materiaalia sekä mielen että kehon rakennukseen.
- *Oikeus pysyvyyteen:* Oikeus pysyvyyteen tarkoittaa, ettei koko ajan ole pakko muuttaa paikasta toiseen ja etteivät ympärillä olevat ihmiset vaihdu. Voi rauhoittua oppimaan, kasvamaan ja kehittymään.
- *Oikeus kokea, että on toivottu, arvokas ja tarpeellinen:* Joukkoon kuuluminen arvostettuna ja äänioikeutettuna rakentaa vahvasti omanarvontuntoa.
- *Oikeus turvalliseen kasvuympäristöön vailla hyväksikäyttöä ja väkivaltaa:* Nuorta ei saa painostaa tai suostutella seksuaalisiin tekoihin, joiden myöhempää vahingollista merkitystä hän ei vielä pysty arvioimaan.
- *Oikeus iänmukaiseen ympäristöön:* Murrosikäinen tarvitsee ympärilleen toisia samassa vaiheessa olevia, sillä aikuiseksi ei opita yksin kotona.
- *Oikeus saada malli terveestä perheestä ja olla osa tiimiä:* Tärkeintä on turvallisuuden tunne kotona! Ilman tätä tunnetta lapsi ei voi kasvaa luontevasti läheisyyttä sietäväksi ja siitä nauttivaksi aikuiseksi. (Cacciatore 2007, 322–329.)

Liite 2. Yhteistyösopimus

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS / LUPA-ANOMUS

Olemme Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoita. Pyydämme lupaa toteuttaa opinnäytetyötämme yhteisössänne.

Opinnäytetyön aihe/nimi

”Olemme olleet aika vähäsanaisia ko. asioiden suhteen” Ammattiopiston nuorten käsityksiä seksuaalikasvatuksesta - kokemuksia ja toiveita vanhempien antamasta seksuaalikasvatuksesta.

Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää 17–18-vuotiaiden nuorten kokemuksia ja toiveita heidän vanhempiensa antamasta seksuaalikasvatuksesta. Tutkimuksen tavoitteena on saada uutta tietoa vanhempien antaman seksuaalikasvatuksen sisällöstä ja laadusta, sekä nuorten toivomuksista niiden suhteen. Koska emme ole löytäneet kyseistä aiheesta aikaisempia tutkimustuloksia, tarkoituksenamme on tehdä alustava kartoitus aiheesta. Tutkimustuloksia voimme hyödyntää omassa työssämme tulevana terveydenhoitajina.

Opinnäytetyön arvioitu valmistumisajankohta

Huhti-toukokuu 2009.

Opinnäytetyön tekijät sitoutuvat

noudattamaan eettisiä työskentelytapoja ja julkaisemaan tutkimustulokset.

Opinnäytetyön suunnitelma on hyväksytty

Ohjaavat opettajat

Maritta Pohjolainen

Sirpa Valkama

Opinnäytetyön yhteistyötaho

Hyväksyn opinnäytetyön tekemisen yhteisössämme ja sitoudumme (esim. ohjaamaan opinnäytetyön tekijää, avustamaan materiaalikuluis-
sa)

Opinnäytetyön tekijät veloitetaan (esim. raportoimaan yhteistyötaholle)

En hyväksy opinnäytetyön tekemistä yhteisössämme, miksi

Tarvitaanko muita lupa-anomuksia ei kyllä, mitä

Paikka ja aika / .

Yhteistyötaho

Ohjaava opettaja

Paikka ja aika 2/2.2009 Jyväskylä

Opinnäytetyön tekijä
Helen Narusing

Opinnäytetyön tekijä
Henna Yrjänheikki

Liite 3. Kyselylomake opiskelijoille.

Annan luvan osallistumisestani tutkimukseen, ja vastauksieni luottamukselliseen käsittelyyn opinnäytetyössä.

Kyllä___ Ei___

Sukupuoleni on

Mies ___ Nainen___

Ikäni_____

1. Kerro esimerkkejä millaisia keskusteluja olet käynyt vanhempiesi kanssa:

- seurustelu- ja parisuhdeasioista?

- ehkäisystä?

- seksuaalisuuden monimuotoisuudesta?

- omaa seksuaalisuutesi kehitykseen liittyen?

- sukupuolitaudeista?

2. Mistä muista seksuaalisuuteen liittyvistä asioista olet keskustellut vanhempiesi kanssa?

3. Luettelee mistä seksuaalisuuteen liittyvistä asioista olisit kaivannut enemmän tietoa ja tukea?
4. Mistä seksuaalisuuteen liittyvistä asioista et mielelläsi keskustele vanhempiesi kanssa?
5. Ovatko vanhempasi ajoittaneet seksuaalisuuteen liittyvät keskustelut mielestäsi oikeaan ajankohtaan?
- Kyllä _____
Ei _____

5.1. Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, mitä olisit toivonut vanhempiesi tekevän toisin?

6. Kerro millaisia tapoja vanhempasi ovat käyttäneet seksuaalikasvatuksessa?

7. Kuvaile millaisia tapoja toivoisit vanhempiesi käyttävän seksuaalikasvatuksessa?

8. Kerro mikä oli mielestäsi erityisen tärkeää vanhempiesi antamassa seksuaalikasvatuksessa.

Palaute tästä kyselystä (ruusut/risut)